

KI TÁVO

(V. Mózes 26.01. - 29.07.)

כִּי תָבוֹא

Mózes ismerteti a zsengek bemutatásának szertartását, és a tizedek bemutatásának rendjét. Megparancsolja, hogy amikor átkelnek a Jordánon, állítsanak fel nagy köveket a folyóban, és írják rá emlékeztetőül a Tórat.

“Midón bemegy”. A cím természetesen a Kánaán országába való bemenetelre utal, ekkor a föld zsengejéből népünnepély keretében vinni kellett egy kosárával a jeruzsálemi Szentélybe. A valóságban a hét kiemelt növény (búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olajfa, és méz) tizedét adták át a papnak gyönyörű ima kíséretében. “Vándor arámi volt az atyám, lement Egyiptomba. Mint jövevény élt ott, csekély számban és ott nagy, hatalmas, és nagyszámú nép lett...” A szöveg valószínűsíti, hogy más áldozások bemutatása is imákkal volt egybekapcsolva. A Szidra áldásokat és átkokat is tartalmaz. “És lesz, hogyha hallgatva hallgatsz az Örökkévaló szavára, áldott leszel a városban és áldott leszel a mezőn. Áldott lesz méhednek gyümölcse, és földed gyümölcse.” Választani lehet az életet, az áldásokat. Hosszú sorok sorolják a retorziókat, az intelmeket. Mi találjuk meg a követhető utat, amelyet Mózes össze is foglalt számunkra. “Őrizzék meg tehát a Szövetség szavait és tegyék meg, hogy boldoguljatok mindenben, amit cselekesztek “

Hetizakaszunkban van egy olyan mondat, ami ellenségeinket, barátainkat, sőt, saját magunkat is gondolkozásra készítenek. A mondat így hangzik: “Isten felemelt ma téged, hogy kiválasztott népe legyél... és az összes népek fölé helyezett... , hogy szent népe legyél Istennek, ahogy azt megmondta.” Ellenségeink – természetesen – azzal vádolnak minket, hogy fajgyűlölők, világhuralomra törők vagyunk. A “Cion bölcseinek jegyzőkönyve” ebben a mondatban látta igazoltnak hamis vádjait. Az idegenekkel való házasság tilalmát úgy értelmezték a nürnbergi fajvédő törvények bevezetésénél a náciak, hogy “a zsidóktól tanultuk” . Úgynevezett barátaink is azt nyilatkozták rólunk, hogy tehetséges, uralomra vágyó nép” vagyunk. De talán a legfájdalmasabb, amikor közöttünk akadnak olyanok, akik tudatlanságból, hozzá nem értésből fajvédelemnek, oktan gögnek magyarázzák az ünnepi imáinkban is szereplő “Te választottál ki minket...” kezdetű kitétel. Mi is tulajdonképpen a kiválasztottság elve? Az ókorban a görögök is, a rómaiak is kiválasztottnak tartották magukat, a többi népeket pedig barbároknak. Az ő szemükben a fizikai erő jelentette elsősorban a kiválasztottságot. Az újkorban Nietzsche-féle “felsőbbrendű” ember volt a náci fajvédelem alapfogalata, mely a németeket “Herrenvolk” -nak, uralkodásra született népnek tartotta. A Tóra és a hetizakasz által megjelölt kiválasztottság nem fizikai erőt, nem a nép számbeli nagyságát, hanem a nép erkölcsi törvényeit, szellemi értékeit jelöli meg annak alapjául. “Mert ki olyan nagy nép, kinek ilyen igazságos törvényei vannak, mint ez a Tóra” “Mert ez a ti bölcsességetek a népek szemében, hogy hallani fogják törvényeiteket és azt mondják: valóban bölcs ez a nép...” A Tóra törvényei és azok betartása jelenti Izrael kiválasztottságát. “Fiai vagytok ti Istennek” De éppen ezért “mint ahogy apa bünteti fiát, úgy büntetlek én titeket”. A kiválasztottság nem több jogot ad Izraelnek, hanem több kötelességet ró rá. Izrael bűneit Isten jobban számon tartja, mint más népekét. A próféta ezt így fejezi ki: “Csak titeket emeltek ki a népek közül, ezért tartalak (jobban) számon titeket.” Ha Izrael letér az általa elfogadott hivatásáról, ha nem lesz a törvény népe, megszűnik majd különleges helyzete is. “Hiszen mind kusiák (idegenek) lesztek ti nekem, Izrael fiai.” És mi az a hivatás, amit Izrael, a “kiválasztott” nép kell, hogy magára vállaljon? Nemcsak saját jólétére, “megváltására” kell, hogy gondoljon. Kötelessége, hogy munkálkodjék a világ, az emberiség megváltásán. Az örök béke jelenti a világ megváltását. Jezsajas és Micha próféták jelölték meg ezt a hivatást. “Kardjaikat ekevassá változtatják, nép nem emel fegyvert más nép ellen és nem készülnek (soha) háborúra.” Ez az eszme kell, hogy vezesse Izraelt minden időben: az emberiség egysége és örök békéje! Azonban ideál és valóság nem mindig járnak együtt... A kiválasztottság eszméje ideál, amit követnünk kell, ha teljesen nem is érhető el. A bevezetésben említett idézet úgy kezdődik, hogy “ha hallgatni fogsz Isten szavára, megőrzöd törvényeit, mit ma eléd adok...” De hetizakaszunk olyan részt is tartalmaz, hogy mi lesz a sorsunk, ha nem élünk az isteni törvények szerint, főleg embertársainkhoz való viszonyunkban. Népünk sok mindenben ment keresztül az évezredek során. Még a Tóra-béli átkoknál is nagyobb szenvedéseken ment át Izrael. De mindvégig hittünk az Isten képmásává teremtett emberben. És a próféták szavaival élve soha nem mondtunk le az “idők végén” bekövetkező megváltásról – a miénkről és az emberiségéről. Hittünk abban az e heti Háftára szerint -, hogy “népek fogják követni a Cionból áradó fényt”. Ehhez azonban az kell, hogy viselkedésünk nyomán ez a fény meg is gyűljön Cionban, a Harmadik Zsidó Államban.

Rámbán 800 évvel ezelőtt ráirányította a figyelmünket, hogy Mózes pontos és tiszta látásmódú próféciai milyen csodálatosak és hátborzongatóak is egyben. A Ki távo hetizakaszban leírt zsidó jövőkép ijesztő és elszomorító, ki képes túlélni ilyen ellenségeskedést, üldöztetést, népiirtást? Egy cinikus tanárom egyszer azt mondta, hogy a zsidó történelem nem más, mint könyvek és vér. Ez persze így nagyon le van egyszerűsítve, de azért akad benne némi igazság. Az, hogy Nyugat- és később Kelet-Európában, a 18. és 19. században, sokan elhagyták a

zsidóságot, nagymértékben a keresztény társadalom zsidókkal szembeni szüntelen ellenségeskedésével és üldözésével magyarázható. Egyszerűen fogalmazva, sok zsidó nem volt többé képes, vagy hajlandó a tocháchá nehézségeit elviselni – úgymint a nyomasztó szegénységet és az erőszakos, bigott kereszténységet. Elhagyták a vallásukat, azt remélve, hogy így majd elkerülhetik a zsidó népnek a Tórában leírt sorsát. A sors fintora, hogy a Holokauszt során nem vallási, hanem faji és származási alapon akarták megsemmisíteni a zsidókat, így aztán a kikeresztelkedett zsidók is Auschwitzba kerültek. A tocháchá őket sem kímélte. Ha azonban alaposabban szemügyre vesszük a heti párását, egy reménytelibb és derülátóbb jövőkép rajzolódik ki. A Tóra garantálja a zsidó nép túlélését – nem feltétlenül az egyénekét, hanem a népét. Népként mi elpusztíthatatlan és örök vagyunk. Az Örökkévaló nem fog elhagyni minket, mert mi visszatérünk Hozzá és a Tórájához, a szívünkben és a gyakorlatban is. A hét vigasztaló háftára, amelyek Tisá BeÁv tocháchájától a Nagyünnepek és Szukot nagyságáig vezetnek minket, mind a Teremtő kegyelméről és megbocsátásáról szólnak. Az Örökkévaló nem hagyja, hogy akár fizikailag, akár spirituálisan elpusztuljunk. „Elfelejtheti-e egy asszony a csecsemőjét? Ugyanígy, én sem foglak elhagyni benneteket” – mondja Jesájáhu próféta. Mózesről Máláchiig, valamennyi prófétánk beszél a Teremtő és Izrael közti szeretetteljes kibékülésről. Az addig eltelő idő lehet, hogy hosszú és nehéz, de a beteljesedés biztos. Ez nem kevésbé üzenete a tocháčanak, mint a legszörnyűbb jövődölések. Rabbi Ákivá szavaira emlékezve, aki saját szemével látta a Szentély romjait, mi is bátran mondhatjuk: ha a borzalmas jövődölések minden részletükben ennyire csalhatatlanul pontosnak bizonyultak, akkor biztosak lehetünk benne, hogy a vigaszról és a győzelemről szóló prófécia is a legkisebb részletükig igazak.

A Tóra azt parancsolja, hogy az első gyümölcsöt vigyük a kohénhoz, mint hálaáldozat az Örökkévalónak. Máshol az van megparancsolva, hogy az „elsőket” szenteljük az Örökkévalónak: az első gyapjúnyírást, az első tésztát, az ember és állat elsőszülöttjét stb. Miért nem azt parancsolja a Tóra, hogy a termésünk legjavát ajánljuk fel és ne az elsőt? Az „első” jelentősége abban rejlik, hogy az a gyökere és alapja minden utána következőnek. Egy épület alapjának teljesen hibátlannak kell lennie. Egy hajszalrepedés az alapon veszélyezteti az egész épületet, miközben ugyanaz a repedés a negyedik emeleten már nem jelentős. Hasonlóan minden olyan dolognak, aminek köze van a kedushához, a kezdetének szentnek kell lennie és tisztának, mert a szentség és tisztaság abból ered. A gyökerekben meglévő bármilyen tökéletlenség százszorososan megmutatkozik abban, ami kinő belőle. Ezért áldozunk minden „elsőt” az Örökkévalónak, hogy szilárdan megalapozzuk mindent, ami azután következik. A Jeruzsálemi Talmud Elisá ben Ávujá Tóráról való tragikus eltávolodásának az okát a körülményének napján történt esetre vezeti vissza. Jeruzsálem bölcsei a Tóráról tárgyaltak a brisz idején, olyan intenzitással, hogy egy tűz jött le az égből és körülvette őket. Mikor Elisa apja látta ezt, kijelentette, hogy fiát a Tórának szenteli, azért, hogy ő is tudjon ilyen csodákat művelni. Az apa torz indítéka ott hagyta a nyomát a gyermekén. Elisa téves következtetésre jutott különböző megtapasztalt esetek alapján. Látta egy gyermek halálát, mikor az apja parancsát követve elküldte az anyamadarat, mielőtt elvette a tojását. Mivel a Tóra hosszú életet ígér a szülő tiszteletéért és az anyamadar elküldéséért, arra a következtetésre jutott, hogy nincs igazság és nincs bíró. A jó kezdet A jó kezdetből jó folytatás következik. A Talmud hozza példaként a következőt: Rabbi Chija úgy kezdte a Tóra megismertetését egy olyan generációval, mely elfelejtette azt, hogy lent természetett, hogy a lenből hálót készített és szarvast fogott vele. Ennek a szarvasnak a bőrére írta a Tóra öt könyvét. Ezután városról városra utazott, és Tórárt tanított öt fiúnak minden városban. Mindegyikkel megtanultatta a Chumás egy könyvét, hat idősebb fiúnak megtanította a Misna egy-egy rendjét. Ezután mindegyikük megtanította a többieknek, amit tudott, és így a Tórárt újból megalapozták. Miért kellett Rabi Chijának lent ültetni és hálót készíteni? Nem tudta volna megvenni? A válasz az, hogy minden új kezdet egy alap létrehozása. Csak ha minden egyes lépést szent és tiszta szándék vezet, akkor lesz az eredmény is szent és tiszta. Ugyanez az alapelv válaszol meg egy Chanukával kapcsolatos kérdést. Miért kellett egy csoda ahhoz, hogy a menórát ne tisztátalan olajjal gyújtsák meg? A törvény szerint lehet tisztátalan olajat használni olyan micvére, mely az egész közösségre vonatkozik. A válasz az, hogy Chanuka a Szentély és a menóra újraszentelése. Vagyis egy új kezdet volt, ezért csak a tiszta olaj volt megfelelő. Csak amikor a szentség már szilárd alapokon állt, akkor lehetett a tisztátalan olajat használni. A bölcsék szerint a fiatal gyermekek tanításának jelentősége abban áll, hogy megalapozzuk bennük a Tórárt. Hasonlóan, azok az áldások és átkok, melyeket ránk szórtak Izrael földjére való belépésünkkel Évál hegyénél és Grizim hegyénél, arra utalnak, hogy az Országgal való első találkozásunknak kellett megalapozni a későbbi letelepedést. Ez megkövetelte, hogy tisztában legyünk feladatainkkal és felelősségünkkel. Az új év A Ros Hásáná és Jom Kipur közti tíz bűnbánó nap során jobban oda szoktunk figyelni a micvék betartására. Így például ha valaki általában megeszti a nem zsidó által sült kóser kenyeret, ilyenkor ezt szigorúbban kell vennie. Első látásra nehéz megérteni ezt a gyakorlatot, mert arra az emberre vonatkozik, aki év közben hajlandó megenni a pász páltert. Be akarjuk csapni az Örökkévalót, gondolván, vallásosabbak vagyunk, mint valójában, azért, hogy jobb ítéletet kapjunk? Ennek a viselkedésnek az a magyarázata, hogy Ros Hásáná nem csak egyszerűen az év kezdete, hanem egyben az egész év megalapozása. A tíz nap mindegyikére úgy kell tekinteni, mint első napra, melyet az Örökkévalónak szentelünk tisztaságban és szentségben. Ezért a fokozott szigorúság, az elmélyült ima és tanulás nem csak a látszat kedvéért történik. Ezek teremtik meg az egész év alapját. Még ha az elkövetkező év épülete nem is csak ilyen minőségi anyagokból áll, az alap erőssé teszi. Salamon király, a legbölcsőbb ember így mondta: „a dolgok vége nagyobb, mint a kezdete”, de így is lehet érteni: „a jó befejezés a jó kezdetből ered”.

HIREK A VILAGBOL

<p>Mi mindenre jó a sófár? Hallgassák meg a világsláger a sófárművész előadásában! https://bzsh.hu/2023/08/29/mimindenre-joasofar/</p>
<p>Mexikó első zsidó női elnöke lehet a Nobel-díjas Claudia Sheinbaum. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/hirek-lapszemle/mexiko-első-zsidó-női-elnöke-lehet-a-nobel-díjas-claudia-sheinbaum</p>
<p>Titokzatos ókori csatornarendszerre bukkantak Jeruzsálemben. https://mult-kor.hu/titokzatos-okori-csatornarendszerre-bukkantak-jeruzsalembe-20230831</p>
<p>Lőw Immanuel cigány népdalfordításai. https://www.es.hu/cikk/2023-08-25/lengyel-andras/low-immanuel-cigany-nepdalforditasai.html</p>
<p>A 82 év évvel ezelőtti tömegmészárlás áldozataira modern technológia segítségével találtak rá. https://akibic.hu/2023/08/24/a-nacik-által-meggyilkolt-zsidok-tomegsirjat-tartak-fel-lettorszagban/</p>
<p>A rendőrség mentette ki Izraelben az ultraortodox szélsőségesek haragja elől, egy "ostromlott" épületből a polgármesternőt Bét Semesben kedd este. https://szombat.org/hirek-lapszemle/a-rendorseg-mentette-ki-izraelben-az-ultraortodoxok-haragja-elol-a-polgarmesternot</p>
<p>Tanterem az út közepén: tüntetés a jogi puccsról szóló Kish-tanterv ellen. https://izraelinfo.com/2023/08/31/tanterem-az-ut-kozepen-tuntetes-a-jogi-puccsrol-szolo-kish-terv-ellen/</p>
<p>Dráma a Legfelsőbb Bíróságon. https://ujkelet.live/2023/08/31/drama-a-legfelsobb-birosagon/</p>
<p>Tizennégy, Izraelnek kémkedő "terroristát" vettek őrizetbe Iránban. https://www.atv.hu/kulfold/20230830/tizennegy-izraelnek-kemkedo-terroristat-vettek-orizetbe-iranban</p>
<p>Zsidó bölcsesség, hogy megszabaduljunk kínzó érzéseinktől. https://akibic.hu/2023/08/29/van-e-gyogymod-az-irigysegre/</p>
<p>Huszonkét program, három ösbemutató – kitesznek magukért a 21. Spinoza Zsidó Fesztivál szervezői. https://hvg.hu/360/20230826_fesztival_osbemutatok_21_spinoza_zsido_fesztival_HVG</p>
<p>V. Országos Zsidó Zenei Vetélkedő általános iskolák 3-4. osztályosai számára. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/élet-forma/v-országos-zsido-zenei-vetelkedo-altalanos-iskolak-3-4-osztalyosai-szamara</p>
<p>A felmérést az OECD 38 állama között végezték. https://akibic.hu/2023/08/28/izraelben-volt-a-legdragabb-az-elet-2022-ben/</p>
<p>A hír komolyan felkavarta a véres polgárháborúból lábadozó ország közvéleményét, külföldi sajtóértesülések szerint mindez egy politikai cselszövés részét képezheti. https://szombat.org/hirek-lapszemle/bortonbe-vethetik-mert-izraeli-argyalopartnerivel-talalkozott-a-libiai-kulugyminiszter</p>
<p>Rágalmazásért jelentős pénzbüntetésre ítélték Jair Netanjahut. https://izraelinfo.com/2023/08/30/ragalmazasert-jelentes-penzbuntetesre-iteltek-jair-netanjahut/</p>
<p>Pánik a Ben Gurion reptéren, autótolvaj tört át a sorompón. https://ujkelet.live/2023/08/31/panik-a-ben-gurion-repteren-autotolvaj-tort-at-a-sorompon/</p>
<p>Horogkeresztes fegyverrel lőtt le három embert egy rasszista ámokfutó Floridában. https://nepszava.hu/3206657_lovoldozes-egyest-allamok-florida-jacksonville-rasszizmus</p>
<p>Izrael állam megalapításának 75. évfordulója alkalmából nyílt kiállítás zsidó művészek alkotásaiból az Irokéz Galériában csütörtökön. https://www.tvszombathely.hu/hirek/izrael-allam-megalapitasanak-75-evforduloja-alkalmabol-nyilt-kiallitas-zsido-muveszek-alkotasaibol</p>
<p>Darvas István főrabbit beiktatták a Hegedűs zsinagóga új vallási vezetőjének. https://bzsh.hu/2023/08/31/darvas-istvant-beiktattakhegedus-zsinagoga/</p>
<p>Vita robbant ki a Cipők a Duna-parton emlékmű mellett felállított tfilin-stand körül. https://akibic.hu/2023/08/31/illik-e-mosolyogva-tfilint-tenni-egy-holokauszt-emlekmu-mellett/</p>
<p>A besorozás elől menekültek el Oroszországból, most Izraelben vár rájuk a hadsereg. https://hu.euronews.com/2023/08/31/orosz-menekultek-izrael-hadsereg?ct=t</p>
<p>Nyilvánosságra hozták az oslói megállapodást megelőző kabinetülés jegyzőkönyvét. https://ujkelet.live/2023/08/30/nyilvanossagra-hoztak-az-osloi-megallapodast-megelőzo-kabinetules-jegyzokonyvet/</p>
<p>A magyar zsidó iskolarendszer nagyobb elérésű intézményei nem rossz helyek, rengeteg nagyszerű dolgot csinálnak, de azt, hogy milyen zsidó ismereteket milyen céllal szeretnének átadni, még mindig nem tudjuk, bő harminc év után sem. Arra a kérdésre kéne ugyanis valamiféle válasz, kik legyenek a magyar zsidók. https://www.szombat.org/politika/marc-zuckerberg-kaftan-nelkul-miert-kudarc-harminc-evnyi-zsido-oktatasunk</p>
<p>Diáklányokat zaklatott, 15 év börtönt kapott egy zsidó felekezeti iskola igazgatónője Ausztráliában. https://hu.euronews.com/2023/08/24/diaklanyok-zsido-felekezeti-iskola-igazgatono-szexualis-abuzus-megrontas-auztralia</p>
<p>A közel 27 millió forintos díjat Izrael legrégebbi egyeteme, a Technion Israel Institute of Technology ítélte neki. https://akibic.hu/2023/08/28/kariko-katalin-dijat-kapott-izraelben/?ct=t</p>